

2015. a lastetöö ülevaade Eesti rahvaraamatukogudes

Jaanus Kõuts

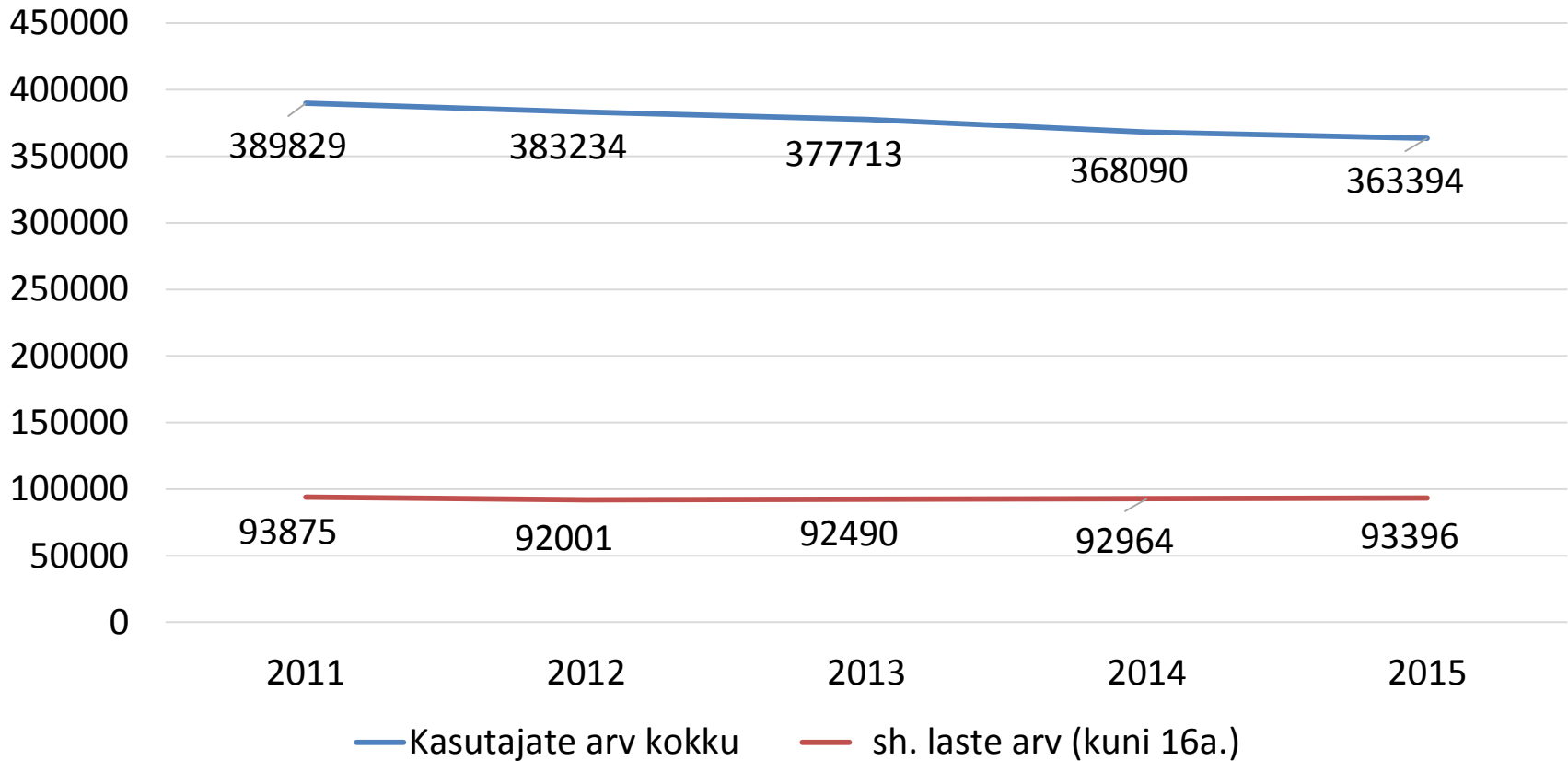
Lääne Maakonna Keskraamatukogu lasteosakond

Statistilised viis viimast aastat

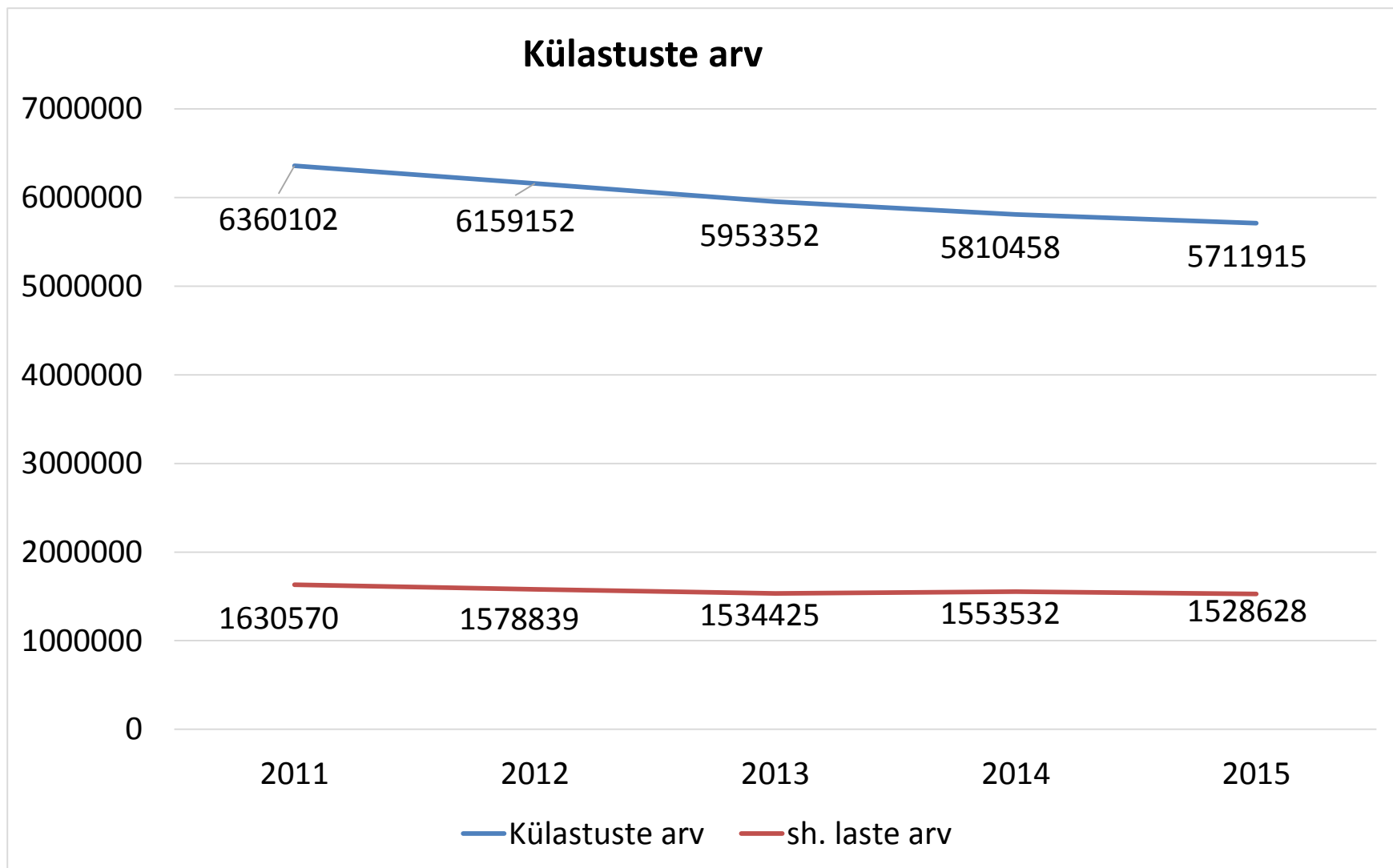
Järgnevate diagrammide aluseks on Eesti Rahvusraamatukogu poolt kogutav statistiline andmestik, mis on kõigile kättesaadav aadressil <http://www.nlib.ee/statistika/>

Vaatluse all on rahvaraamatukogude lasteteeninduse näitajad võrreldes kasutajate, külastuste, kojulaenutuste koguarvuga aastatel 2011-2015. Lisaks tulude ja tööjõukulude diagrammid.

Kasutajate arv

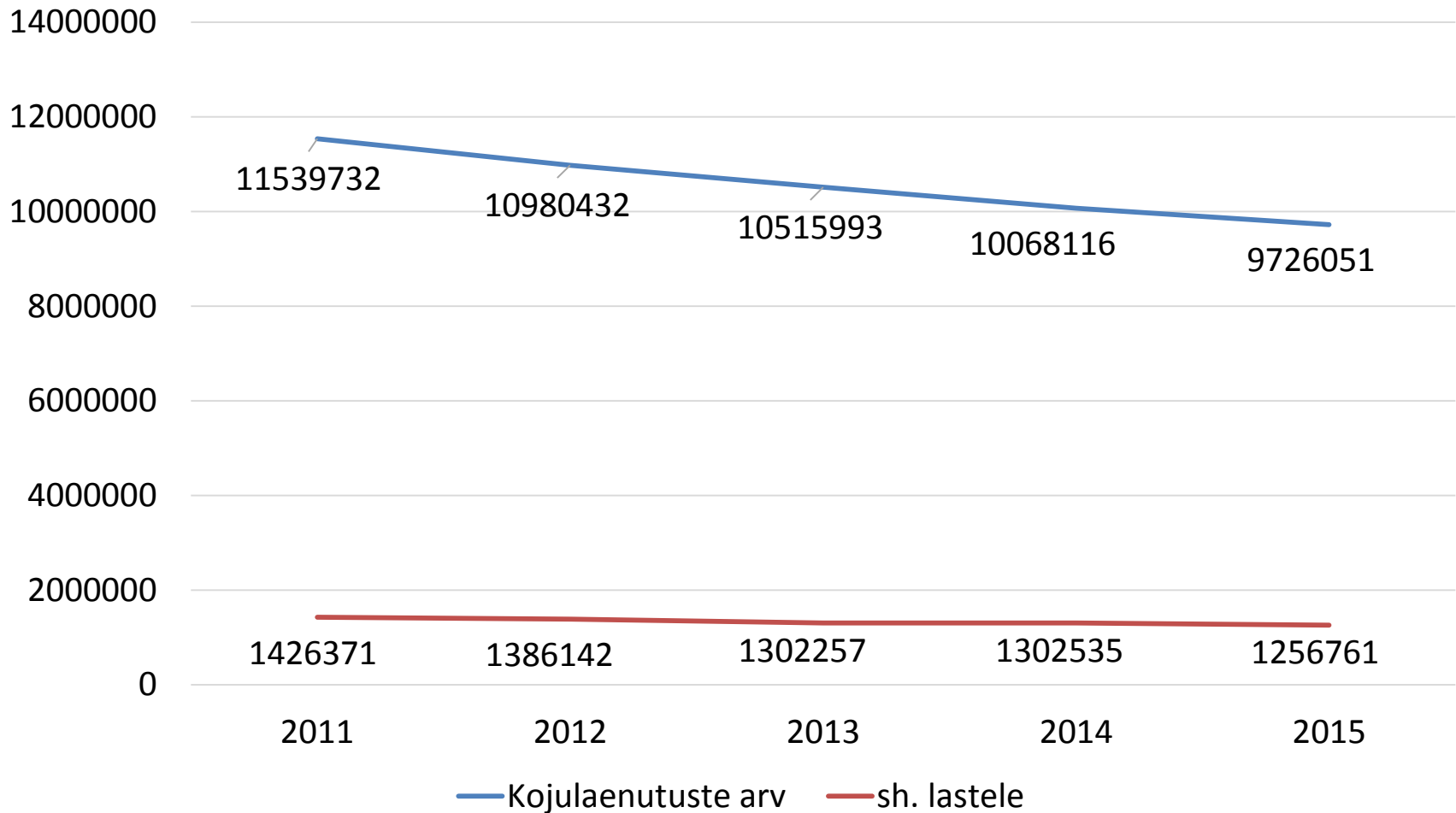

Üldise kasutajate arvu vähenemise juures on lastest kasutajate arvu samal tasemel püsimine positiivne nähtus.

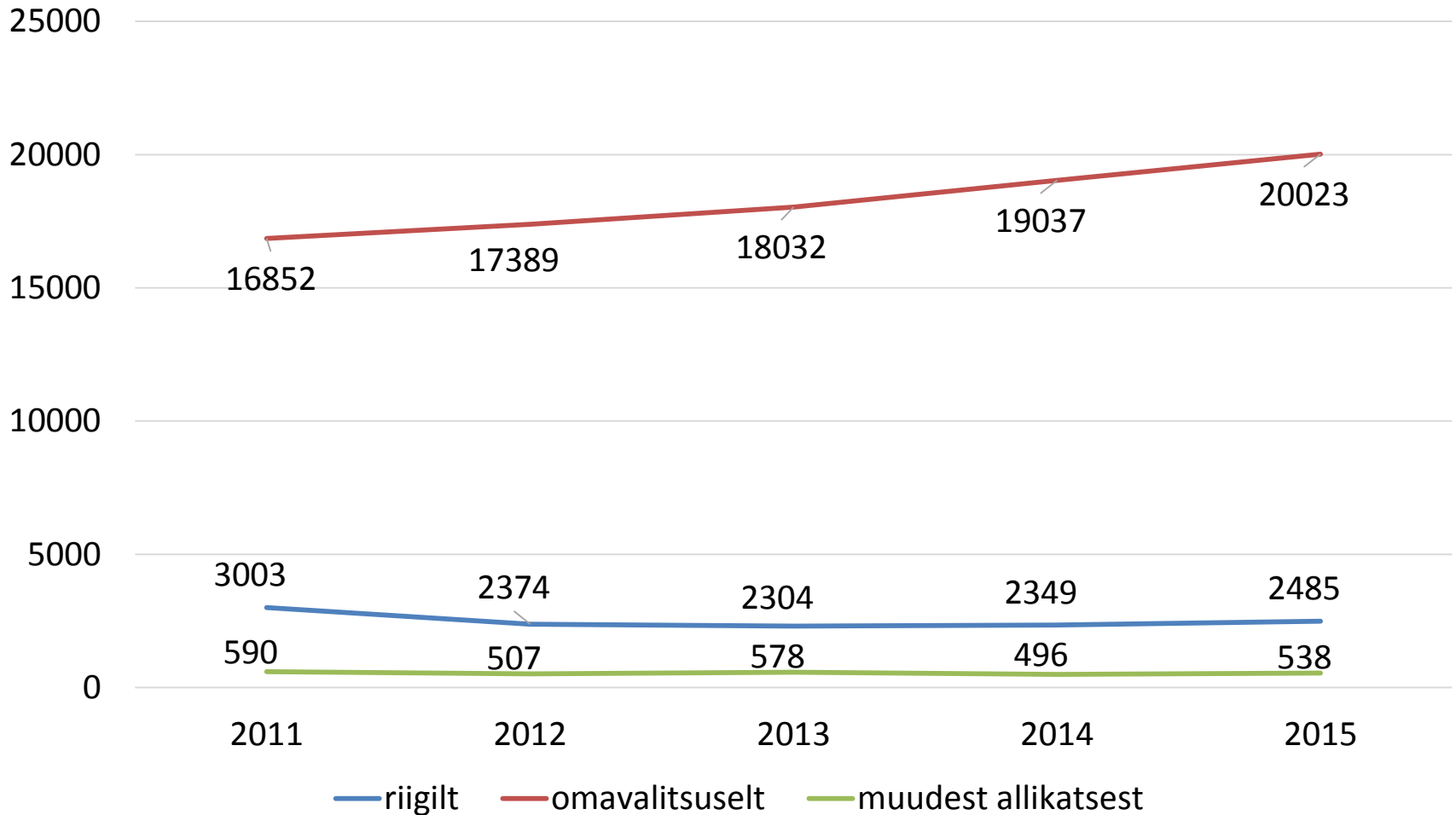
Ka külastuste arvu puhul on sama pilt. Lapsi on ja käivad raamatukogus ka – arvud on vaid õige veidi vähenenud võrreldes üldisega.

Kojulaenutuste arv

Kojulaenutuste kohta ei saa samuti väita, et need oleksid laste puhul drastiliselt langenud. Üle Eesti tehti 2015 a keskmiselt 13 kojulaenutust ühe lapsest kasutaja kohta

Tulud (tuh)

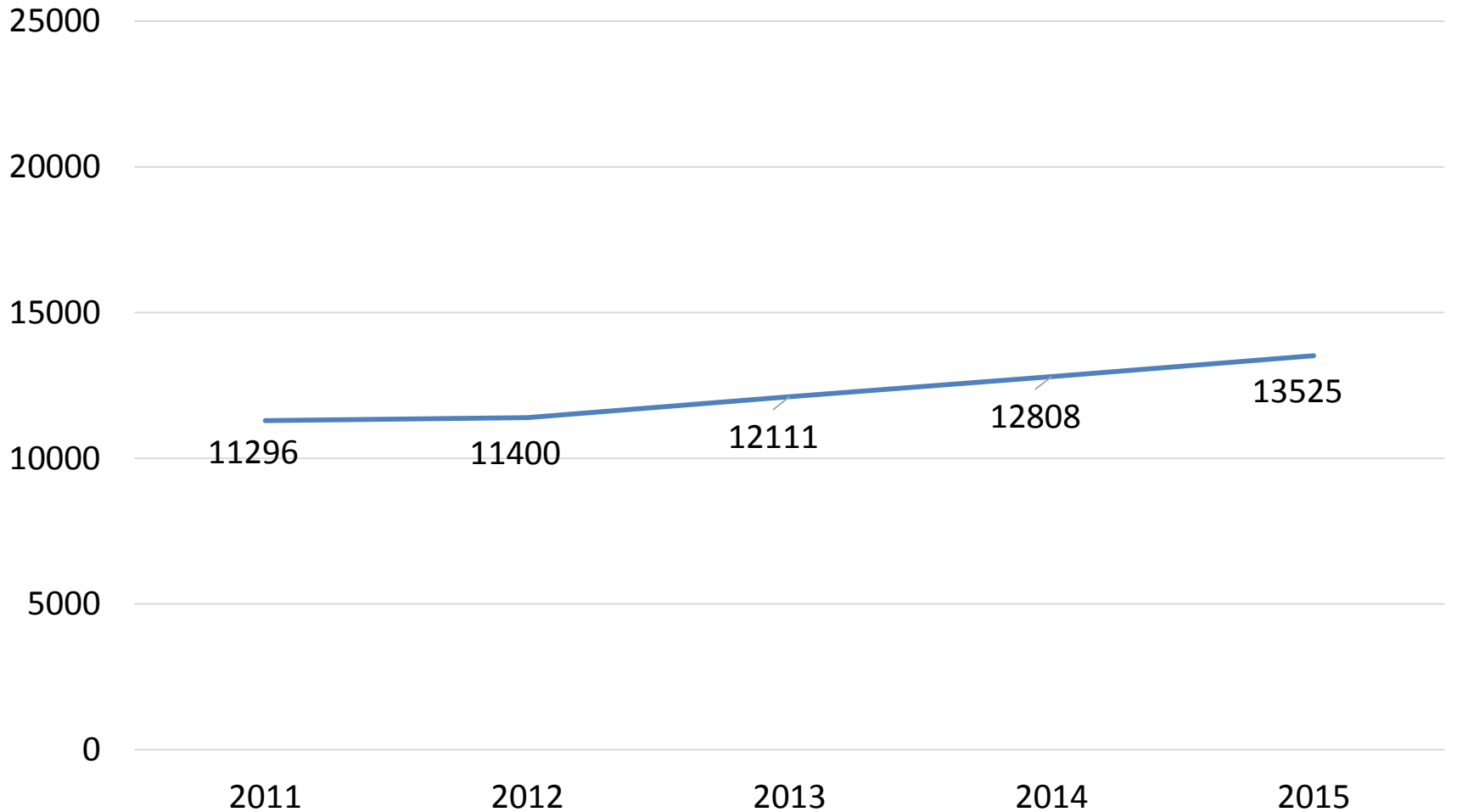

Tulud KOvidelt tõusnud 5 a jooksul 3 171 000 võrra

Sh töøjõukulud kasvanud 5 a jooksul 2 229 000 võrra (vt järgmine slaid)

Tulud riigilt langenud 5 a jooksul 517 000 võrra

Tööjõukulu (tuh)

2015 tulud kokku 23 046 000

Sellest tööjõukulu 13 525 000 moodustab 59%

Lasteteenindus	Lugejaid 2014	Lugejaid 2015	Muutus	Külastusi 2014	Külastusi 2015	Muutus	Laenutusi 2014	Laenutusi 2015	Muutus
Harju mk	12275	12945	+670	242241	242555	+314	162869	164990	+2121
sh keskk	985	1019	+34	17096	17554	+458	11591	10867	-724
Hiiu mk	1042	1050	+8	22 230	22 457	+227	14 455	13 859	-596
sh keskk		579			10290			7440	
Ida-Viru mk	10386	10735	+349	156338	148480	-7858	176252	165655	-10597
sh keskk Jõhvi	884	778	-106	9907	8705	-1202	13052	12604	-1202
sh Kohtla-Järve	1997	2029	+32	30728	30899	+171	36123	34072	-2051
sh Sillamäe	1382	1357	- 25	36282	32042	- 4240	35576	36888	+ 1312
Jõgeva mk	3 510	3 444	-66	7 6327	6 8276	-8 051	55 586	49 060	-6 526
sh keskk	638	647	+9	16 172	14 579	-1 593	16 965	15 245	-1 720
Lääne mk	2153	2198	+45	43865	45860	+1995	31608	28918	-2690
sh keskk	1018	1061	+43	18325	17542	- 783	21503	18721	-2782
Lääne-Viru mk	5366	5265	-101	102159	88591	-13568	87585	83200	-4385
Sh keskk	1661	1637	-24	26653	26653	-3570	28757	25235	-3522
Põlva mk	2928	2989	+61	62251	61524	-727	46185	48740	+2555
sh keskk+haru	1148	1132	-16	23358	23015	-343	19225	19713	+488
sh keskk	886	874	-12	15338	15493	+155	14326	14398	+72
Pärnu mk	6925	6889	-36	90774	93837	3063	81321	76436	-4885
sh keskk	3246	3222	-24	37129	39205	2076	44387	37623	-6764
Rapla mk	3372	3528	+156	62070	63253	+1183	42010	42819	+809
sh keskk	559	632	+73	7307	8659	+1352	6836	6788	-48
Saare mk	2639	2583	-56	47083	40777	-6306	31283	29207	-2076
sh keskk	1130	1149	+19	22952	17421	-5531	8711	9004	+293
Tallinna linn	25072	26465	+1393	207274	219267	+11993	184796	187253	+2457
Tartu mk	4858	4931	+73	108463	100914	-7549	72503	66380	-6123
sh keskk	331	353	+22	20111	22433	+2322	5467	5370	-97
Tartu linn	55674	55674	55674	55674	60079	+4405	154174	157727	+3553
Valga mk	3 046	2 900	-146	42 892	47 371	+4 479	44 967	39 414	-5 553
sh keskk	1 100	1 053	-47	12 182	20 876	+8 694	13 437	12 609	-828
Viljandi mk	4171	4051	-120	71075	68835	-2240	56776	52342	-4434
sh keskk	1559	1561	+2	22683	22208	-475	24497	23344	-1153
Võru mk	3976	4001	+25	69062	59062	-6099	81153	80465	-688
sh keskk	1775	1885	+110	32620	29100	-3520	47318	48140	+822

Väljavõtted aastaaruannetest

Väljatoodud näited on kaugel ülevaatlikkusest, kuid annavad loodetavasti ideid või iseloomustavad praegust arenguetappi laste ja lugemise suhetes.

Kirjaniku külaskäik inspireerib lugema

Harju mk

Ilona Martson
Ilmar Tomusk
Contra
Kätlin Vainola
Reeli Reinaus
Juhani Püttsepp
Heli Illipe-Sootak
Urmas Tulviste
Ene Sepp
Hardi Volmer
Ketlin Priilinn
Liis Auväärt
Mika Keränen
Leelo Tungal
Joonas Sildre
Tiia Mets

Hiiu mk

Heli Künnapas
Kiiri Saare
Kätlin ja Allan
Vainola
Viiu-Marie Rummo

Ida-Viru mk

Reeli Reinaus 2x
Tront ja Reet
Bobõlski
Navitrolla
Contra
Jaanus Vaiksoo
Sulev Oll
Ilona Martson

Jõgeva mk

Andrus Kivirähk 2x
Siiri Laidla
Contra 2x
Mika Keränen 3x
Merca
Ilmar Tomusk 2x
Marko Kaldur

Järva mk

Contra
Indrek Koff
Andry Ervaldi
esindajana Piret Päär

Lääne mk

Ivar Soopan
Juhani Püttsepp
Kairi Look
Isabelle Bonameau
Heli Reichardt
Marko Kaldur

Põlva mk

Contra
Marko Kaldur
Margus Karu
Andrus Kivirähk
Juhani Püttsepp 2x
Grethe Rõõm
Aidi Vallik
Marko Kaldur
Heiki Vilep
Helin Vill

Laenutamine

- Laenutuste arvule mõjus see, et lasteosakond hakkas laenutama koju perioodikat ning võttis kojulaenutusel eksemplaride arvu piirangud maha. (Sillamäe)
- Iga läbiloetud raamatu eest said Kunda lapsed pärli. Pärlikogumine lõppes suve viimastel päevadel ühise tordisöömise ja ehete valmistamisega.

- „Raamatukotid lähevad lasteaeda“ - hoolikalt valitud lugemisvara kotikaupa laenutamine lasteaedadele. Esimese kahe laenutusvooru põhjal võib öelda, et raamatute puudust see raamatukogus kohapeal laenutajatele ei põhjustanud. Seni riiulitel seisnud suhteliselt uus lugemisvara leidis tänuliku vastuvõtu ja agarat kasutamist lasteaedades. Sellega seoses tutvusime lasteaedade ainekavadega, selgitasime välja, kuivõrd rahuldavad meie kogud antud vanuserühma vajadusi ja kuivõrd on raamatukottide komplekteerimisel võimalik arvesse võtta ainekava teemasid. (Lääne-Viru)

- Maakonnas töötas 5 välisteeninduspunkti lasteaedades (kolmes Võru linna lasteaias, Haanja Raamatukogu välisteeninduspunkt Haanja Lasteaias ja Viitina Raamatukogu välisteeninduspunkt Rõuge Lasteaias). Nii jõudsid raamatud ka nende väikelasteni, kelle vanematel polnud võimalik tööpäeval raamatukokku tulla. (Võru)
- Lapsed on hakanud lugema ka võõrkeelseid raamatuid (peamiselt inglisekeelseid), sest neid ei rahulda tõlke aeglus ning raamatute jõudmine raamatukokku (Jõhvi)

- Raamatukogu tunnustab aasta jooksul silma jäänud lugejaid. Selgi aastal kutsuti jaanuaris raamatusõpradest lapsed koos peredega raamatukokku vastu võtma auhinnaraamatut ja tänukirja tiitliga „Tubli lugeja 2014“. (Pärnu)
- Orissaare raamatukogu kasvas eelmisel kooliaastal algklassidega lugemispuule lehti. Klassides olid tabelid, kus peeti arvestust õpilaste loetud raamatute kohta ning raamatukogus puu, kus igal klassil oma oks. Kevadel kuulutati välja iga klassi kuldlugeja, kes sai ka väikese kingituse ja kuldlugeja tunnistuse. Tundus, et selline väike võistlusmoment innustas iseäranis poisse lugema.

Külastused

- Lapsed nagu mujalgi Eestis on hakanud kaugemal koolis käima, mis võtab tihti võimaluse päeva piires külastada raamatukogu (Jõhvi)
- Laste aeg on tihti vanemate poolt kohustuslikult paika pandud, mistõttu lastel on vähem aega ning raamatukogu on jäämas raamatute laenutamise kohaks, seda juba algklassides. Parimaks näiteks oleme me raamatukoguhoidjatena ise, kes oma lastele raamatuid koju viivad. (Jõhvi)
- Kolmas kooliaste vabatahtlikult üritustele enam ei tule- ainult kooliajast ja koos õpetajaga

Raamatunäitused ja väljapanekud

Mõningaid tähtpäevi 2015 a

Ilon Wikland 85

D. R . Kipling 150

Jakob Grimm 230

Heiki Vilep 55

Pipi 70

Populaarsed ettevõtmised

- Ettelugemise võistluse maakondlik voor
- Krimikirjanduse kirjanduslik mäng 3-4 klassidele maakondlik voor
- Suvelugemise projekt „Suvi raamatuga”
- „Raamatukohver läheb külla“
- Raamatukoguöö, Ööraamatukogu, Öö raamatukogus

Lugemised

- „Loeme koos!“, kus lapsed lugesid lastele ja raamatukoguhoidjale
- Öölugemised
- Venekeelsetele lastele ettelugemised eesti keeles
- Muinasjutuhommikud
- Lugemiskoerad

Koolivaheajad

- „Meistrite tuba“ kevadisel , sügisesel ja talvisel koolivaheajal
- Suvemalev raamatukogus. (Tartu) Kahe nädala vältel toimetasid raamatukogus 17 malevlast, kes valmistasid ette muinasjututunde, esitasid näidendeid, kujundasid suvenäituse ja esinesid omaloominguga Tartu linna päeval.

Raamatute tutvustamine

- Teabekirjanduse paremaks tutvustamiseks mõtlesid lasteosakonna töötajad välja „etteütlejaga viktoriini“. Etteütteleja suunab raamatutele, kust saab leida õige vastuse. (Sillamäe Linna krk)
- Voldikud uute raamatutega osutusid tõhusateks raamatute tutvustajateks ja peale seda nappis laenutamiseks uudiskirjanduse eksemplare. (Haljala)

Teavitamine

Raamatukogu võimalustest ja sündmustest teavitamiseks kasutatakse järgmisi viise:

- kuulutused infotahvlitel käidavamates kohtades linnas ja maal, kaubanduskeskustes, allasutuste teadetetahvlitel, päeva- ja noortekeskustes
- külaseltsi blogi
- kõik vaheajal toimuv on kajastatud ka kohalikus meedias
- RIKSi uuendusena lisandus laenutustšekile jooksva kuu ürituste info
- Lasteosakonna kohta infovoldikute jagamine koolides ja lasteaedades, erinevatel üritustel väljaspool raamatukogu

Toetused

Paljudel on sündmuste korraldamisel toetanud kohaliku Kultuurkapitali ekspertgrupp, Hasartmängumaksu Nõukogu ja kohalik omavalitsus

Veel on olnud abiks

- Europe Direct
- Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti infobüroo
- Kohalik kultuurikeskus, kust kingiti auhindadeks pileteid etendustele, kontsertidele ja kinno.

Infotehnoloogia

- Vana „mahakantud“ arvuti ei ole atraktiivne, aga kaasaegne arvuti pakub huvi vaatamata üleüldisele „nutistumisele“
- Kiire wifi teenib lugejatelt kiidusõnu
- E-lugeri järgi nõudlust pole, kuigi neid on õpilastele tutvustatud
- Kolmelt AIP kohalt ühele vähendamine tõi lugemissaali hoopis rahulikumad ja raamatukoguga seotud tegevused – mängitakse lauamänge, õpitakse ning isegi loetakse raamatuid.

Uuring

Kärdla Ühisgümnaasiumi noortelt uuriti, mida raamatukogust arvatakse, palju selle teenuseid kasutatakse ja millised on ootused. Küsitlusest selgus, et ainult 4% ei külasta raamatukogu kunagi, 58% laenutavad ainult kohustuslikku kirjandust, suur osa laenutatud raamatutest on eestikeelsed noorteromaanid. Kindlasti ja võib-olla loeksid ingliskeelseid raamatuid lausa 88%. Sellest lähtuvalt soetati võimaluste piires uusi ingliskeelseid noorteromaane. Veel tuli välja, et noored tahaksid mugavamaid toole, värvilisemaid ruume, televiisorit vaadata ja muusikat kuulata.

Töötasu

- Kurb on see kui juba ajakirjanduses kirjutatakse, et noored hoidugu raamatukoguhoidjaks õppimast, sest nende „palk läheneb juba miinimumpalgale“ (ajalehe Pärnu Postimees tutvustamine ERR-s. [Kõrgkooli lõpetamine tagab vaesuse kogu eluks // Pärnu Postimees 30.10.2015](#)).
- Isegi maakondade piires meie palgavahed silmanähtavad

Vabatahtlikud

- Oktoobrist alates on aastaks tööl vabatahtlik Tšehhi Vabariigist. Ülesandeks on raamatukogu abistamine IT-alal ja huviringide (kitarriõpetus Kõrgessaares ja arvutiring Kärdlas) korraldamine. (Hiiu vald)
- Kaks vabatahtlikku laste jututoa korraldamisel (Jõhvi)
- Eesti Töötukassa vahendatud vabatahtlik aitas läbi viia lasteüritusi. (Valga)

Koolitusvajadus

- Oleme hiljaks jäänud eri kultuuride tundmaõppimisel, sest pagulased on meil juba täna reaalselt kohal.
- Arvuti kasutusvõimaluste tutvustamine ja konkreetne töövõtete õpetamine, sest peaaegu kogu kollektiiv on senini iseõppijad.